ശ്രീഗർഗസംഹിതാ

അശ്വമേധഖണ്ഡഃ - ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ

അനിരുദ്ധസ്യ രാജപുരവിജയമ് -

ഗർഗ ഉവാച -
ഇതീദം വചനം ശ്രുത്വാനിരുദ്ധസ്തു മുദാന്വിതഃ ..
നിവേശ്യ കൃഷ്ണപദയോഃ സ്വമനഃ പ്രാഹ തം മുനിമ് ..1..
ഗതഃ ശത്രുശ്ച മേ മോഹസ്ത്വദ്വാക്യേനാസിനാ വിഭോ ..
അദ്യ ത്വം ഗച്ഛ കൃഷ്ണസ്യ പുരീം പുത്രേണ സംയുതഃ ..2..
തസ്യ വാക്യം സമാകർണ്യ മുദാ സാംദീപനിർമുനിഃ ..
കൃഷ്ണദത്തേന പുത്രേണ രഥസ്ഥോ ദ്വാരകാം യയൗ ..3..
സ പുര്യാം രാമകൃഷ്ണാഭ്യാമാദരേണ നിവാസിതഃ ..
പൂജിതോ യാദവൈഃ സർവൈർഭോജേംദ്രേണ വിധാനതഃ ..4..
അഥ പ്രദ്യുമ്നതനയഃ ശ്യാമകർണം മഹോജ്ജ്വലമ് ..
സ്വർണശൃങ്ഖലയാ ബദ്ധം മുമോച വിജയായ ച ..5..
ഹയശ്ച ശീഘ്രം പ്രവ്രജന്നൃപേന്ദ്ര
യശോ ബ്രുവാൻ രാജപുരേ ഗതഃ സഃ ..
യത്രാനുശാല്വോ നൃപതിശ്ച രാജ്യം
ശാല്വസ്യ ഭ്രാതാ കുരുതേ ച നിത്യമ് ..6..

തത്ര വൈ തുരഗം പ്രാപ്തമനുശാല്വോ യദൃച്ഛയാ ..
ഗൃഹീത്വാ വാചയാമാസ തത്പത്രം ച പ്രഹർഷിതഃ ..7..
ആഭിപ്രായം നിരീക്ഷ്യൈവ തിരശ്ചീനേന ചക്ഷുഷാ ..
സ്വസൈനികാൻപ്രത്യുവാച രുഷാ പ്രസ്ഫുരിതാധരഃ ..8..
ദിഷ്ട്യാ ദിഷ്ട്യാ ശത്രവോ മേ സർവേ ചാത്ര സമാഗതാഃ ..
ഘാതയിഷ്യാമി താൻസർവാന്യൈർമേ ഭ്രാതാ ച മാരിതഃ ..9..
ഇത്യുക്ത്വാ സേനയാ യുക്തോ നിശ്ചക്രാമ പുരാദ്ബഹിഃ ..
അക്ഷൗഹിണീഭിർദശഭിസ്തൃണീകൃത്യ തു യാദവാൻ ..10..
തദൈവ വൃഷ്ണയഃ സർവേ ദൃഷ്ട്വാ സേനാം സമാഗതാമ് ..
ബാണവർഷാം പ്രമുംചംതീം മുമുചുസ്തേ ശരാംശ്ച വൈ ..11..
ഉഭയോഃ സേനയോര്യുദ്ധം തതഃ സമഭവന്മൃധേ ..
ഖഡ്ഗൈർബാണൈർഗദാഭിശ്ച ശക്തിഭിർഭിംദിപാലകൈഃ ..12..
പലായമാനാം സ്വാം സേനാമനുശാല്വോ മഹാബലഃ ..
വാരയിത്വാ നദൻ യുദ്ധേ ചാജഗാമ രഥേന വൈ ..13..
തമാഗതം വിലോക്യാഥ ദീപ്തിമാൻകൃഷ്ണനന്ദനഃ ..
തേന സാർദ്ധം രണം കർത്തും തദൈവ സംമുഖോഽഭവത് ..14..
ദീപ്തിമംതം രണേ വീക്ഷ്യ ധനുഷാ ദശഭിഃ ശരൈഃ ..
തതാഡാമർഷിതഃ സോഽപി ദ്വിപം ദ്വീപീ നഖൈരിവ ..15..
താഡിതസ്തൈഃ ശരൗഘൈസ്തു

രുധിരോക്ഷിതബാഹുനാ ..
നീത്വാ ശരാസനം സദ്യോ ബാണാഞ്ജഗ്രാഹ രോഷതഃ
..16..
നിധായ കില കോദംഡേ ദശ ബാണാന്മുമോച ഹ ..
തേ ശരാസ്തച്ഛരീരം വൈ ഭിത്വാ രാജൻബഹിർഗതാഃ
..17..
യഥാ തൃണഗൃഹം രാജൻസഹസാ പന്നഗാശനാഃ ..
തൈർബാണൈർനിഹതോ യുദ്ധേഽനുശാല്വോ
മൂർച്ഛിതോഽഭവത് ..18..
തത്രാഗത്യ ഹരേഃ പുത്രോ ഭാനുഃ സർവാൻ
രിപൂഞ്ഛരൈഃ ..
നീഹാരാഭ്രാൻഭാനുരിവ ഛിന്നഭിന്നാംശ്ചകാര ഹ ..20..
തതശ്ച ദുദ്രുവുഃ സർവേഽനുശാല്വസ്യ തു സൈനികാഃ ..
തദൈവ തസ്യ മംത്രീ വൈ പ്രചണ്ഡോ താമ രോഷതഃ
..21..
ശക്ത്യാ ജഘാന സമരേ സത്യഭാമാത്മജം നൃപ ..
ഭാനോശ്ച ഹൃദയം ഭിത്ത്വാ സാ വിവേശ മഹീതലേ ..22..
സ ചാപി മൂർച്ഛിതോ ഭൂത്ത്വാ നിപപാത രഥാദ്രണേ ..
സ ഏവം കൗതുകം വീക്ഷ്യ സാംബസ്തത്ര രുഷാ
ജ്വലൻ ..23..
ശീഘ്രം ഗൃഹീത്വാ കോദംഡമാജഗാമ രഥേന വൈ ..
പ്രചണ്ഡസ്യ രഥം സാംബഃ സതുരംഗം സസാരഥിമ് ..24..
സധ്വജം ശതബാണൈശ്ച സർവം ചൂർണീചകാര ഹ ..
രഥേ ഭഗ്നേ ഗദാം നീത്വാ പ്രചണ്ഡോ രണദുർമദഃ ..25..
ആജഗാമ രിപും ഹംതും പതംഗ ഇവ പാവകമ് ..
ആഗതം തം വിലോക്യാഥ ചന്ദ്രാർകാകാരവർചസാ
..26..
ശരേണൈകേന സാംബസ്തു ജഹാര തച്ഛിരോ മൃധേ ..
ഹാഹാകാരസ്തദൈവാസീത്തത്സേനയാം നൃപേശ്വര

..27..
അഥോത്ഥിതോഽനുശാല്വസ്തു മൂർച്ഛാം ത്യക്ത്വാ മുഹൂർതതഃ ..
ദദർശ മംത്രിണം തത്ര സാംബേന നിഹതം മൃധേ ..28..
നിരീക്ഷ്യ രഥമാരുഹ്യ ധന്വീ ഖഡ്ഗീ ച ദംശിതഃ ..
ശിലീമുഖൈശ്ചതുർഭിശ്ച സാംബസ്യ ചതുരോ ഹയാൻ ..29..
ദ്വാഭ്യാം കേതും ത്രിഭിഃ സൂതം പംചഭിശ്ച ശരാസനമ് ..
ത്രിംശദ്ഭിശ്ച ശരൈര്യാനം ജഘാന സമരേ നൃപഃ ..30..
സ ഛിന്നധന്വാ വിരഥോ ഹതാശ്വോ ഹതസാരഥിഃ ..
രഥം ചാന്യം സമാരുഹ്യ രേജേ ജാംബവതീസുതഃ ..31..
തതോ ഗൃഹീത്വാ കോദംഡം ശതബാണൈരമർഷിതഃ ..
തതാഡ സ രിപും യുദ്ധേ സർപം പക്ഷൈര്യഥാ വിരാട് ..32..
യാനസ്തസ്യാപി ഭഗ്നോഽഭൂത്തുരംഗാഃ പംചതാം ഗതാഃ ..
സൂതോ മൃത്യും ഗതോ യുദ്ധേഽനുശാല്വോ മൂർച്ഛിതോഽഭവത് ..33..
തതസ്തത്സൈനികാഃ സർവേ ഗൃധ്രപക്ഷൈഃ സ്ഫുരത്പ്രഭൈഃ ..
ആശീവിഷസമൈർബാണൈഃ സാംബം ജഘ്നൂ രുഷാന്വിതാഃ ..34..
സാംബമേകം രണേ വീക്ഷ്യ മധുഃ കൃഷ്ണസുതോ രുഷാ ..
പാരാവതസമേനാപി ഹയേനാഗതവാന്മൃധേ ..35..
സാകം സാംബേന താൻസർവാന്നിസ്ത്രിംശേന രിപൂൻഖലാൻ ..
പ്രഹരാർദ്ധേന രാജേന്ദ്ര മാരയന്വിചചാര ഹ ..36..
തതോഽനുശാല്വ ഉത്ഥായ ദൃഷ്ട്വാ സ്വസ്യ പരാജയമ് ..

സലിലേന ശുചിർഭൂത്വാ ഹംതും സർവാന്മനോ ദധേ
..37..
ബ്രഹ്മാസ്ത്രം സംദധേ രോഷാന്മയദൈത്യേന
ശിക്ഷിതമ് ..
അജാനംസ്തസ്യ നാശം ച സംപ്രാപ്തേ പ്രാണസംകടേ
..38..
തസ്യാപി ദാരുണം തേജോ ത്രീംല്ലോകാൻപ്രദഹന്മഹത്
..
ചചാര ഹ്യംതരിക്ഷേ ച ദ്വാദശാദിത്യസന്നിഭമ് ..39..
തത്തേജസാ ദുർവിഷഹേണ സർവേ
സംദഹ്യമാനാ യദവശ്ച ഭീതാഃ ..
പ്രാദ്യുമ്നിപാർശ്വം പ്രയയുർബ്രുവന്തോ
രക്ഷസ്വ ദുഃഖാന്നൃഹരേ മഹാത്മൻ ..40..
തതഃ കൃത്വാഭയം രാജൻ വീരോ രുക്മാവതീസുതഃ ..
ബ്രഹ്മാസ്ത്രേണ തു ബ്രഹ്മസ്ത്രം ജഹാര പ്രധനേ രുഷാ
..41..
വഹ്ന്യസ്ത്രം സോഽപി ചിക്ഷേപ വഹ്നിനാ പൂരിതം നഭഃ ..
ദഹ്യമാനാ ച ഭൂസ്തത്ര ജ്വാലാഭിരിവ ഖാംഡവമ് ..42..
തതോഽനിരുദ്ധോ ബലവാൻ വാരുണാസ്ത്രം
പുനർദധേ ..
പ്രചംഡമേഘധാരാഭിർവഹ്നിഃ ശീതലതാം ഗതഃ ..43..
മണ്ഡൂകാഃ കോകിലാശ്ചൈവ മയൂരാഃ സാരസാദയഃ ..
പ്രത്യനംദന്മഹാമേഘൈർവർഷാം ജ്ഞാത്വാ പുനഃ
പുനഃ ..44..
തതോഽനുശാല്വോ മായാവീ പവനാസ്ത്രം സമാദധേ ..
ദൃഷ്ട്വാനിരുദ്ധോ യുയുധേ പർവതാസ്ത്രേണ സർവതഃ
..45..
തതോ ഭാരസഹസ്രാഢ്യം നീത്വാ സോഽപി ഗദാം മൃധേ ..
അനിരുദ്ധം ശൂരമണീം ക്രുദ്ധോ വചനമബ്രവീത് ..46..

ത്വത്സൈന്യേ നാസ്തി രാജേംദ്ര ഗദായുദ്ധവിശാരദാഃ ..
യദി ചാസ്തി തർഹി മഹ്യം തം തു ശീഘ്രം പ്രദർശയ
..47..
ഇതി തദ്വാക്യമാകർണ്യ ഗദാധാരീ ഗദോ മഹാൻ ..
ഉവാച ചാഗ്രതോ ഭൂത്വാനിരുദ്ധസ്യ പ്രപശ്യതഃ ..48..
അത്ര വൈ ബഹവഃ സംതി സർവശസ്ത്രവിശാരദാഃ ..
മാനം മാ കുരു ദൈത്യേംദ്ര ത്വമേകാകീ രണേഽസി ഹി
..49..
ന മന്യസേ ത്വം മദ്വാക്യം മയാ സാകം രണേഽസുര ..
കുരു പൂർവം ഗദായുദ്ധം തതോഽന്യാന്ദ്രഷ്ടുമർഹസി
..50..
ഇത്യുക്ത്വാ സ ഗദാം നീത്വാ ലക്ഷഭാരമയീം ദൃഢാമ് ..
തഥാനുശാല്വം ജഘ്നേ തു മൂർധ്നി വക്ഷസ്ഥലേ നൃപ
..51..
അനുശാല്വസ്തു ഗദയാ ജഘാന സമരേ ഗദമ് ..
തതോഽന്യോന്യം ഗദാഭ്യാം ച ജഘ്നതുഃ
ക്രോധമൂർച്ഛിതൗ ..52..
തതോ ഗദഃ സമുത്ഥാപ്യാനുശാല്വം ഗഗനേഽക്ഷിപത് ..
ഭ്രാമയിത്വാ ശതഗുണം നിപപാത മഹീതലേ ..53..
തതോഽനുശാല്വ ഉത്ഥായ ഗൃഹീത്വാ രോഹിണീസുതമ് ..
ഭൂമൗ മമർദ രാജേംദ്ര തദദ്ഭുതമിവാഭവത് ..54..
ഗദോ ഗജം ഗൃഹീത്വൈകമനുശാല്വോപരി ചാക്ഷിപത് ..
തമായാംതം ഗജം നീത്വാ ചിക്ഷേപ സ ബലാനുജേ ..55..
ജാനുഭിർമുഷ്ടിഭിർഘോരൈഃ പ്രഹാരൈസ്തൗ ച
ജഘ്നതുഃ ..
മർദിതൗ താവുഭൗ മഹ്യാം പതിതൗ മൂർച്ഛനാം ഗതൗ
..56..

ഇതി ശ്രീഗർഗസംഹിതായാം ഹയമേധഖണ്ഡേ
രാജപുരവിജയോ നാമ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ..24..

ഹരിഃ ഓം തത്സച്ഛ്രീകൃഷ്ണാർപണമസ്തു ..

GO TOP